

EUROPOS BENDRADARBIAVIMO ŠVIETIMO IR MOKYMO SRITYJE STRATEGINĖS PROGRAMOS („ET2020“) NACIONALINĖ ATASKAITA

INDĖLIS Į NACIONALINĘ REFORMŲ PROGRAMĄ

1 KLAUSIMAS

Pateikite trumpą švietimo ir mokymo elementų, esančių jūsų šalies Nacionalinėje reformos programoje (NRP), aprašą:

Lietuvos Nacionalinės reformų darbotvarkės projekto trečioje dalyje „ES 2020 prioritetu įgyvendinimas: pažangus ekonomikos augimas“ numatyta didinti investicijas į mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą, mažinti ankstyvą jaunų žmonių pasitraukimą iš švietimo sistemos, išlaikyti asmenų, turinčių aukštąjį arba jam prilygstamą išsilavinimą, dalį, ne mažesnę kaip 40 proc.

Vieni svarbiausių nacionalinių tikslų – ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo sistemos masto mažinimas ir turinčių aukštąjį arba jam prilygstamą išsilavinimą asmenų dalies išlaikymas. Siekiama, kad 2020 m. ES iš švietimo sistemos pasitraukusių ne aukštesnį kaip pagrindinį išsilavinimą turinčių 18-24 metų jaunuolių dalis būtų ne didesnė kaip 10 proc. Lietuvoje anksti iš švietimo sistemos pasitraukusių dalis 2008 m. sudarė 7,4 proc., 2009 m. – 8,7 proc., 2010 m. – 8,1 proc. Tačiau išliko dideli skirtumai tarp miesto ir kaimo (2010 m. - atitinkamai 3,7 proc. ir 15,7 proc.), vaikinių ir merginų (2010 m. - atitinkamai 9,9 proc. ir 6,2 proc.).

Kadangi manoma, kad pasaulinė finansų krizė turėjo įtakos padėties pagal šį rodiklį prastėjimui, nesitikima didelio tolesnio progreso ir siekiama išlaikyti santykinai gerą turimą padėtį: Lietuva sieks, kad 2020 m. anksti palikusiųjų švietimo sistemą dalis neviršytų 9 proc., kas yra numatyta ir 2003 m. Valstybinėje švietimo strategijoje ir mažinti skirtumus tarp miesto ir kaimo, vaikinių ir merginų.

Mažinant ankstyvąjį jaunų žmonių pasitraukimą iš švietimo sistemos, Lietuva numato šias prioritetines veiksmų kryptis:

- ✓ plėtoti ikimokyklinio ugdymo infrastruktūrą ir paslaugų įvairovę;
- ✓ mažinti priešmokyklinio, bendrojo ugdymo kokybės skirtumus tarp regionų (miesto, kaimo), berniukų ir mergaičių, įvairių ugdymosi poreikių turinčių asmenų;
- ✓ gerinti socialiai jautrių grupių, neįgaliųjų ir specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių asmenų ugdymo ir švietimo pagalbos infrastruktūrą ir plėtoti paslaugų įvairovę;
- ✓ didinti ugdymo/mokymo programų lankstumą ir sudaryti alternatyvias galimybes kitaip įgyti pagrindinį ir/ar vidurinį išsilavinimą;
- ✓ gerinti profesinio mokymo įstaigų praktinio profesinio mokymo infrastruktūrą;
- ✓ ugdyti mokinių karjeros valdymo kompetencijas;
- ✓ skatinti jaunuolius tęsti mokslą profesinio mokymo įstaigose ir įgyti darbo rinkoje paklausią profesinę kvalifikaciją.

Prioritetines veiksmų kryptis įgyvendins: Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2011-2013 metų programa, Valstybinė Švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatų įgyvendinimo programa, Nacionalinė profesinio orientavimo švietimo sistemoje programa, Praktinio profesinio mokymo išteklių plėtros programa.

2003 metais patvirtintoje Valstybinėje švietimo strategijoje užsibrėžta didinti aukštąjį išsilavinimą turinčių asmenų skaičių, nes 2003 m. 30-34 m. asmenų, turinčių aukštąjį ar jam prilygstantį išsilavinimą, dalis siekė tik 25,2 proc. Atsiradusi koleginių ir universitetinių studijų įvairovė ir pakitę darbo rinkos reikalavimai lėmė, kad įgiję vidurinį išsilavinimą vis daugiau jaunimo rinkdavosi studijas aukštesiose mokyklose.

Lietuvoje 30–34 metų amžiaus gyventojų, įgijusių aukštąjį išsilavinimą, dalis kasmet didėja: 2009 m. ji sudarė 40,6 proc. Šį rodiklį iki 2020 m. išlaikyti virš 40 proc. gali būti sunku, jei jaunimas dažniau rinksis profesinį išsilavinimą arba įgijęs vidurinį išsilavinimą išeis tiesiai į darbo rinką, tačiau rodiklio reikšmės nesiekiamo reikšmingai didinti - Lietuva sieks, kad 2020 m. aukštąjį arba jam prilygstantį išsilavinimą turėtų ne mažiau kaip 40 proc. 30–34 m. gyventojų. Kadangi

masiškėjant aukštajam mokslui šiuo metu iškilo poreikis orientuotis į studijų kokybę užtikrinančius siekius, išsaugant aukštą gyventojų išsilavinimo lygį, dėmesys ir investicijos pertvarkant studijų sistemą kreipiamos studijų kokybei gerinti.

Siekiant išlaikyti 30-34 m. asmenų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, dalį, Lietuva numato šias prioritетines veiksmų kryptis:

- ✓ didinti aukštojo mokslo sistemos efektyvumą;
- ✓ gerinti studijų kokybę ir atitikimą rinkos, visuomenės ir asmens poreikiams;
- ✓ tęsti studijų proceso pertvarką siekiant geresnės kokybės ir atitikimo rinkos poreikiams;
- ✓ siekti, kad aukštasis mokslas įgytų kuo didesnę tarptautinę pobūdį;
- ✓ skatinti suaugusiųjų studijas ir tęstinį mokymąsi aukštosiose mokyklose, įtraukiant ir mažai atstovaujamas socialines grupes.

Prioritetines veiksmų kryptis įgyvendins: Nacionalinė studijų programa, Aukštojo mokslo tarptautiškumo skatinimo programa, Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategija.

NACIONALINIŲ KIEKYBINIŲ RODIKLIŲ ESAMA SITUACIJA IR PROJEKCIJOS 2015, 2020 METAMS¹

Rodiklis	Esama situacija	Projekcijos 2015 m.	Projekcijos 2020 m.
Pažangus ekonomikos augimas			
Investicijos į MTEP, % BVP	0,84 %**	1,86 %	1,9 %
Įgiję tik pagrindinį išsilavinimą ir toliau nesimokantys, % 18-24 m. grupės žmonių	8,1 %***	ne daugiau 9 %	ne daugiau 9 %
Turintys aukštąjį arba jam prilygsta mą išsilavinimą, % 30-34 m. grupės žmonių	40,6 %**	40 %	40 %

** - 2009 m.

*** – 2010 m.

¹ http://www.ukmin.lt/lt/strategija/2020Europa/reformu_darbotvarke.pdf

ANKSTYVASIS PASITRAUKIMAS IŠ ŠVIETIMO SISTEMOS

2 KLAUSIMAS

Kokių priemonių Jūsų šalyje imtasi, siekiant sumažinti anksti paliekančių švietimą (iškritusių iš mokyklos) mokinių skaičių?

2.1. Kokios priemonės taikomos analizuojant ankstyvo iškritimo iš švietimo situaciją ir siekiant įtakoti padėties gerėjimą šioje srityje (pvz. duomenų rinkimas, duomenų apžvalgos ir tyrimai):

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas numato, kad savivaldybės vykdomoji institucija organizuoja ir tvarko savivaldybės teritorijoje gyvenančių vaikų apskaitą ir užtikrina, kad visi vaikai mokytųsi pagal privalomojo švietimo programas. Lietuvoje mokymasis yra privalomas iki 16 m.

Iki 2009 m. mokyklos nelankančius mokinius skaičiavo dvi institucijos: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Švietimo ir mokslo ministerija. Jos naudojo skirtingas metodikas, todėl ir gauti duomenys buvo skirtingi. Duomenys buvo renkami ir tvarkomi neautomatizuotai, savivaldybių turima informacija periodiškai neatnaujinama, nebuvo vieningo susitarimo, kas yra mokyklos nelankantis mokinys.

Lietuvos Respublikos Vyriausybei 2008 m. spalio 22 d. patvirtinus *Savivaldybės teritorijoje gyvenančių vaikų apskaitos tvarkos aprašą*, nuo 2009 m. rugsėjo 1 d. nesimokančių vaikų ir mokyklos nelankančių mokinių apskaita organizuojama kitaip. Šiame dokumente apibrėžtos sąvokos nesimokantis (not-learning) vaikas ir mokyklos nelankantis (non-attending) mokinys. 2010 m. įsteigta Nesimokančių vaikų ir mokyklos nelankančių mokinių informacinė sistema, kurioje kaupiami, analizuojami ir nuolat atnaujinami duomenys apie kiekvienoje teritorijoje gyvenančius ir nesimokančius vaikus. Informacinėje sistemoje į apskaitą įrašomi ir mokyklos nelankantys mokiniai, kurie per mėnesį praleidžia daugiau nei pusę pamokų pagal privalomojo švietimo programas.

Šalies mastu Nesimokančių vaikų ir mokyklos nelankančių mokinių informacinėje sistemoje renkama, kaupiama ir analizuojama informacija apie nesimokymo ir mokyklos nelankymo priežastis. Aiškėja, kad dažniausiai vaikai mokyklos nelanko dėl socialinių ir psichologinių priežasčių.

Šiuo metu yra tyrinėjamos kitos problemos, susijusios su mokyklos nelankymu. Pavyzdžiui, atliktas tyrimas „Specialiųjų poreikių asmenų ugdymo(si) formų įvairovė“ (2010 m.) parodė, kad išryškėja poreikis stiprinti tokias inkliuziniam ugdymui svarbias veiklas kaip specialistų pagalba šeimai, ugdymo dalyvių partnerystė. 2010 m. atliktas Prevencinių programų įgyvendinimo šalies bendrojo lavinimo mokyklose ypatumų tyrimas atskleidė, kad mokyklose aktualios yra mokyklos nelankymo ir alkoholio vartojimo problemos, taip pat gana dažnos rūkymo ir patyčių problemos, kad mokyklose stokojama psichoaktyvių medžiagų vartojimo, mokyklos nelankymo ir smurto prevencijos programų.

2. 2. Nurodykite, kokioms veiklos sritims teikiamas prioritetas šioje srityje (pvz. tikslinės grupės, švietimo sektoriai):

Mokyklos nelankantys vaikai. Dauguma šalies savivaldybių administracijų yra patvirtinę pamokų lankomumo apskaitos tvarką, kuria vadovaujantis mokyklos teikia informaciją savivaldybių švietimo skyriams apie be pateisinamos priežasties praleistų pamokų skaičių ir vaikus, kurie jas praleidžia. Savivaldybių prevencinio darbo koordinavimo grupės vykdo be pateisinamos priežasties praleistų pamokų kontrolę, lankosi tokių vaikų šeimose.

Ugdymo įstaigos, spręsdamos mokyklos nelankymo problemą glaudžiai bendradarbiauja su nepilnamečių reikalų inspektorais, pedagoginių psichologinių tarnybų specialistais, vaikų teisių apsaugos skyrių darbuotojais.

Įgyvendinant valstybės planavimo projektą „Iškritusių iš mokyklos mokinių grąžinimas“, finansuojamą Europos socialinio fondo lėšomis, sukurta mokyklos nelankančių mokinių apskaitos

sistema, parengtos iškritusių iš švietimo sistemos mokinių gražinimo ir prevencijos rekomendacijos, sukurta ir išbandyta alternatyvaus ugdymo forma – užimtumo grupė mokyklos nelankantiems ir nereguliariai ją lankantiems mokiniams. Organizuojamos užimtumo grupės mokyklose ir pedagoginėse psichologinėse tarnybose, konferencijos savivaldybėse mokyklos nelankymo problemų sprendimo klausimais savivaldybių, mokyklų, pedagoginių psichologinių tarnybų, policijos atstovams, organizuojami dviejų dienų seminarai apie komandinį darbą teikiant švietimo pagalbą mokiniui ir seminarai apie mokymosi motyvacijos skatinimą, kuriuose savo kvalifikaciją patobulino 250 mokytojų ir švietimo pagalbos specialistų.

Igyvendinant valstybės planavimo projektą „Pagalbos mokiniui efektyvumo ir kokybės plėtra“, kurį finansuoja Europos socialinis fondas ir remia Lietuvos Respublikos Vyriausybė, visų šalies bendrojo lavinimo mokyklų krizių valdymo komandos apmokytos pagrindinių krizių valdymo principų ir strategijų. Tokiu būdu siekiama kurti saugią mokymosi aplinką.

Specialiųjų poreikių vaikai. Siekiant užkirsti kelią specialiųjų poreikių asmenų ankstyvam iškritimui iš švietimo sistemos: pritaikoma mokyklos aplinka; ugdymo planas; ugdymo turinys, atsižvelgiant į mokinių specialiuosius ugdymosi poreikius; teikiama psichologinė, specialioji pedagoginė ir specialioji pagalba; aprūpinama ugdymui skirta kompensacine technika ir specialiosiomis mokymo priemonėmis; sudaromos galimybės mokytis arčiau mokinio gyvenamosios vietos, atsižvelgiant į mokinių poreikius ir galimybes: mokytis integruotai, specialiojo ugdymo įstaigoje/klasėje, ar namuose; organizuojamos ugdymo grupės specialiųjų poreikių vaikams, kuriose formuojami ir lavinami socialiniai įgūdžiai; sudaromos galimybės programą išesti per ilgesnį laiką.

Siekiant pagerinti specialiųjų poreikių mokinių ugdymo kokybę įgyvendinami keli Europos sąjungos struktūrinių fondų ir Lietuvos valstybės lėšomis finansuojami projektai. Yra parengtos specialiosios mokymo priemonės, kurios padeda specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams, įsisavinti mokomąją medžiagą.

Igyvendinant projektą „Specialiųjų poreikių asmenų ugdymo(-si) formų plėtra“ parengta 70 specialiojo ugdymo konsultantų, kurie teikia metodinę pagalbą bendrojo lavinimo mokyklų mokytojams, ugdantiems specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius mokinius.

2.3. Ankstyvo pasitraukimo iš švietimo prevencijos priemonės. Nurodykite efektyviausias priemones, taikomas visos sistemos, mokyklos lygmeniu ir teikiant individualią paramą mokiniui/besimokančiam:

Vadovaujantis Pedagoginės ir psichologinės pagalbos teikimo modeliu, mokyklos nelankančiam mokiniui pedagoginė psichologinė pagalba teikiama arčiausiai vaiko esančioje aplinkoje – mokykloje. Daugumoje šalies mokyklų dirba socialiniai pedagogai, kurie yra tiesiogiai atsakingi už mokyklos nelankymo problemos sprendimą. Mokyklose socialiniai pedagogai konsultuoja šeimas, organizuoja socialinių įgūdžių lavinimo grupes probleminio elgesio mokiniams, įgyvendina prevencines programas, kartu su klasių auklėtojais lankosi mokinio šeimoje. Dažnai mokykla, sprendama mokyklos nelankymo problema, glaudžiai bendradarbiauja su teritorinio skyriaus nepilnamečių reikalų inspektorais, savivaldybių vaikų teisių apsaugos skyrių darbuotojais.

Jei nepavyksta rasti problemos sprendimo ar mokykloje nėra reikiamų specialistų, vaiko mokymosi ir elgesio problemų ir jų sprendimo būdų nustatymui kreipiamasi į savivaldybės pedagoginę psichologinę tarnybą. Šiose tarnybose dirba specialieji pedagogai, logopedai, psichologai, neurologai. Į pedagogines psichologines tarnybas gali kreiptis tiek mokinių tėvai, tiek mokytojai.

Viena iš efektyviausių mokyklos nelankymo problemos sprendimo priemonių yra pamokų lankomumo stebėjimas ir tėvų informavimas. Taip pat labai svarbus savalaikis mokyklos nelankymo priežasčių nustatymas ir laiku suteikta reikiama pedagoginė, socialinė pedagoginė ir psichologinė pagalba vaikui ir jo šeimai.

Mokyklose diegiamos ir įgyvendinamos prevencinės programos patyčių ir smurtninio elgesio apraiškoms mažinti, žalingų įpročių, savižudybių prevencijai. Įgyvendinant prevencines programas

siekiama kurti saugią ugdymosi aplinką mokykloje. 2010 metais šalies švietimo ir ugdymo įstaigose buvo įgyvendinamos tokios programos:

- ✓ Olweus patyčių prevencijos programą įgyvendino 87 bendrojo lavinimo mokyklos, dalyvavo daugiau nei 6500 mokyklos darbuotojų;
- ✓ programą „Antrasis žingsnis“ įgyvendino 245 įstaigos, dalyvavo 530 pedagogų, 11 200 vaikų (pradinių klasių mokinių);
- ✓ programą „Zipio draugai“ įgyvendino 552 įstaigos, dalyvavo 1331 pedagogas, 22 614 vaikų (priešmokyklinių grupių arba pirmųjų klasių mokinių);
- ✓ programą „Lions quest“ („Paauglystės kryžkelės“) įgyvendino 56 bendrojo lavinimo mokyklos.

Mokyklose taip pat įgyvendinamos ir kitos prevencinės programos (Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programa, „Linai – pagalba vaikui“, „Sniego gniūžtė“ ir pan.) bei įvairios prevencinės veiklos priemonės (akcijos, socialinių įgūdžių ugdymas, dalyvavimas konkursuose, viktorinose ir pan.).

Šalies mastu įgyvendinami Europos sąjungos struktūrinių fondų projektai, kuriais siekiama struktūrinių sistemos pokyčių. Šių projektų lėšomis atnaujinama mokyklų infrastruktūra, kuriamos, išbandomos ir diegiamos naujos mokymo programos (moduliai), alternatyvūs ugdymo modeliai, kuriamos klases (grupės) darbui su nesimokančiais ar mokyklos nelankančiais vaikais, mokytojai ir švietimo pagalbos specialistai dalyvauja kvalifikacijos tobulinimo renginiuose siekiant efektyvinti teikiamą pagalbą mokymosi sunkumų turintiems vaikams, tobulinti pedagogų, švietimo pagalbos specialistų kompetenciją.

2009 metais prasidėjo projekto „Mokymosi krypties pasirinkimo galimybių didinimas 14-19 metų mokiniams“ II etapas: gilesnis mokymosi diferencijavimas ir individualizavimas, siekiant ugdymo kokybės, reikalingos šiuolaikiam darbo pasauliui. Projektas turi baigtis 2012 m. Šis projektas prisideda prie mokinių iškritimo iš bendrojo lavinimo sistemos prevencijos, aprėpia ugdymo organizavimo modelio gairių, programų ir metodinių rekomendacijų parengimą, koregavimą, mokymus, sklaidą. Parengus modelio gaires, modulines programas, metodines rekomendacijas verslumo ir darbinės veiklos ugdymui bus sudarytos sąlygos didesniai 9-12 klasių mokinių pasirinkimui, mokymo individualizavimui, žinių pritaikymui praktikoje, karjeros planavimui, mokymosi krūvių, nubyrejimo mažinimui. Sukurti metodiniai instrumentai padės koreguoti ir tobulins ugdymo procesą, didins mokymosi prieinamumą įvairių polinkių, poreikių ir gebėjimų mokiniams.

2.4. Kokių priemonių imamasi siekiant kompensuoti ankstyvą pasitraukimą iš švietimo. Nurodykite efektyviausias naudotas priemones:

Asmenys, neįgiję pagrindinio išsilavinimo, turi galimybę tęsti mokymąsi suaugusiųjų mokyklose arba profesinėse mokyklose. Nuo 1993 metų Lietuvoje veikia 24 jaunimo mokyklos. Jose ugdomi mokiniai, turintys mokymosi motyvacijos, socialinės adaptacijos sunkumų, linę iškristi iš nuosekliojo mokymosi sistemos ar dėl socialinių-ekonominių priežasčių nelankantys bendrojo lavinimo mokyklų. Lietuvoje veikiančių jaunimo mokyklų problematika kinta, aktualėja poreikis koreguoti jų viziją, keisti neigiamą visuomenės požiūrį į šias mokyklas ir jų mokinius.

Siekiant sistemingai sustiprinti jaunimo mokyklas, parengtas ir nuo 2009 m. vykdomas projektas „Alternatyvus ugdymas švietimo sistemoje“, kuris yra sudedamoji nacionalinės Mokyklų tobulinimo programos plius (2008–2013 m.) dalis. Projekto tikslas – sudaryti sąlygas kuo didesniai mokinių skaičiui įgyti pagrindinį išsilavinimą ir siekti, kad jie tęstų mokymąsi, įgydami vidurinį išsilavinimą ir darbo rinkoje paklausia profesinę kvalifikaciją. Skiriami du Projekto etapai: pirmojo etapo metu 2009–2011 m. parengtos priemonės bus diegiamos šalies mokyklose 2011–2013 m., vykdant antrąjį Projekto etapą. Projektas prisideda prie Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 m. nuostatų įgyvendinimo – pereiti prie švietimo struktūros, grindžiamos ne uždariais mokyklų tipais, bet lanksčiomis programomis, diegiant bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo programas, modulius, didinant mokinių mobilumą renkantis mokyklų tipus, programas, jungiant formalųjį, neformalųjį švietimą ir savišvietą, mokyklas atveriant darbo rinkai, išplėtojant jų

socialines, kultūrinės funkcijas. Vykdamas Projektą plėtojama švietimo paslaugų kokybė ir prieinamumas, tobulinama švietimo sistemos jungtis tarp bendrojo ugdymo, profesinio rengimo ir aukštojo mokslo. Efektyviausios Projekto parengtos priemonės, skirtos kompensuoti ankstyvą pasitraukimą iš švietimo, yra trijų tipų *Jaunimo namų aprašai* ir *Produktyviojo mokymosi modelis*.

Jaunimo namų aprašai skirti padėti sėkmingai visuomenėje adaptuotis neteistiems, linkusiems į įvairias priklausomybes vaikams, taip pat vaikams, turintiems emocijų ir elgesio sutrikimų bei tiems, kuriems reikia pagerinti dvasinę savijautą ir sugrąžinti mokymosi motyvaciją.

Produktyviojo mokymosi modelio diegimo tikslas – padėti mokiniams, turintiems mokymosi sunkumų arba iškritusiems iš švietimo sistemos, socializuotis, pritapti švietimo sistemoje per pasirinktą ir asmeniškai patrauklią darbinę veiklą, kuri padeda jam suvokti praktinę mokymosi reikšmę. Produktyvusis mokymasis yra paremtas individualia mokinio veikla, mokymusi grupėje ir realioje gyvenimo aplinkoje, padedant bei konsultuojant mokytojų. Praktinę veiklą ir mokymosi sritį mokinys renkasi atsižvelgdamas į jos reikšmingumą ir svarbą sau pačiam, taigi individualizuota mokymo programa tampa neatsiejama mokymosi dalimi.

AUKŠTOJO IŠSILAVINIMO ĮGIJIMAS

3 KLAUSIMAS

Kokių priemonių ėmėsi Jūsų šalis siekdama padidinti aukštojo (ar jam prilyginto) išsilavinimo įgijimą?

3.1. Priemonės, skirtos stojimui/priėmimui į aukštąsias mokyklas padidinti, įskaitant prieinamumo diskriminuojamoms grupėms padidinimą:

Lietuvoje 2010 m. įstojusiųjų į aukštąsias mokyklas dalis, lyginant su 18-mečių gyventojų skaičiumi, sudarė apie 60 proc. (*bruto* stojimo aprėptis). Pastaraisiais metais ji nemažėja. Svarbiausios aukštojo mokslo prieinamumo užtikrinimo nuostatos įteisintos 2009 m. priimtame naujame Mokslo ir studijų įstatyme:

- ✓ valstybės finansuojamos studijų vietos pasirinkimas konkurso tvarka pagal mokymosi rezultatus (bendrai priimant studentus į visas valstybines ir nevalstybines kolegijas ir universitetus);
- ✓ socialinės stipendijos, skiriamos centralizuotai per Valstybinį studijų fondą, ir skatinamosios stipendijos, teikiamos iš aukštosioms mokykloms studijoms vykdyti skirtų valstybės biudžeto lėšų;
- ✓ valstybės remiamos paskolos, teikiamos centralizuotai per Valstybinį studijų fondą;
- ✓ tikslinės stipendijos iš valstybės biudžeto lėšų pedagoginių studijų studentams;
- ✓ finansinė parama neįgaliesiems studentams (visiems - specialiesiems poreikiams tenkinti, taip pat pagal poreikį - studijų kainai iš dalies kompensuoti);
- ✓ lengvatų sistema (transporto, privalomojo sveikatos draudimo, gyventojų pajamų mokesčio).

Naudojant ESSF paramos lėšas, skirtas aukštųjų mokyklų infrastruktūrai, privaloma tvarka infrastruktūra pritaikoma neįgaliesiems. Įvairūs ESSF lėšomis finansuojami projektai plečia dalyvaujančiųjų aukštajame moksle ratą įtraukdami mažai atstovaujamas socialines grupes ir skatina mokymąsi visą gyvenimą.

3.2 Priemonės, skirtos studijų aukštojoje mokykloje baigimo lygiui (įstojusių/įgijusių išsilavinimą santykiui) pagerinti:

30–34 metų amžiaus gyventojų, įgijusių aukštąjį išsilavinimą, dalis 2009 m. sudarė 40,6 proc. Iki 2020 m. Lietuva sieks, kad šis rodiklis netaptų mažesnis kaip 40 proc.

Svarbiausios su tuo susijusios nuostatos įteisintos 2009 m. priimtame Mokslo ir studijų įstatyme:

- ✓ dalies studijų kainos grąžinimas dėl nepažangumo studentui savo noru nutraukus studijas arba pašalintam aukštosios mokyklos nustatyta tvarka;
- ✓ galimybė keisti studijų programą toje pačioje studijų srityje (study area) toje pačioje ar kitoje aukštojoje mokykloje išsaugant valstybės finansavimą;
- ✓ už studijas sumokėtos kainos dalies kompensavimas valstybės lėšomis geriausiai studijas baigusiesiems savo lėšomis studijuojantiems studentams;
- ✓ aukštųjų mokyklų vertinimas, kurio vienas iš etapų yra aukštosios mokyklos realiųjų išteklių atitiktis minimaliems studijų sąlygų ir organizavimo kokybės reikalavimams (vienas iš vertinamų rodiklių yra studentų skaičiaus kaita arba kitaip – „nubyrėjimas“).

Taip pat didinamas II ir III pakopos studijų prieinamumas bei patrauklumas dalį laipsnį suteikiančių II ir III pakopos studijų vietų finansuojant per įvairias nacionalines kompleksines programas, skirtas studijų, mokslo ir verslo integracijai.

Netiesioginio poveikio priemonės, įgyvendinančios 2009 m. Mokslo ir studijų įstatyme įtvirtintus aukštojo mokslo reformos principus, yra:

- ✓ aukštojo mokslo sistemos efektyvumo didinimas (aukštųjų mokyklų teisinio statuso, valdymo, atskaitomybės principai; jų tinklo konsolidacija, mokslo ir studijų finansavimo pokyčiai);

- ✓ studijų kokybės gerinimas (mokslo ir studijų institucijų veiklos vertinimas, studijų programų pertvarka ir kt.).
- ✓ aukštojo mokslo tarptautiškumo didinimas (įvairūs projektai iš ESSF paramos lėšų).

JUDUMAS

4 KLAUSIMAS

Kokių priemonių jūsų šalis imasi mokymosi judumui skatinti?

Lietuva dalyvauja EK Mokymosi visą gyvenimą programoje, Šiaurės šalių ministrų tarybos Lietuvos Respublikos Vyriausybės finansuojamoje *NordPlus* programoje, įgyvendina projektus, remiamus iš struktūrinių lėšų, kurių vienas iš pagrindinių tikslų – įvairių amžiaus grupių asmenų judumo skatinimas.

Švietimo mainų paramos fondo duomenimis, judumo projektuose kasmet dalyvauja apie 1000 profesinių mokyklų mokinių ir profesinio mokymo specialistų (profesijos mokytojų, administracijos darbuotojų), apie 3200 studentų ir 1100 aukštųjų mokyklų dėstytojų bei personalo darbuotojų.

2010 m. iš valstybės biudžeto buvo skirtos lėšos Lietuvos mokslo ir studijų institucijų vykdomai kitai veiklai, susijusiai su ES programų diegimu, įgyvendinimu ir sklaida, taip pat ir studentų bei dėstytojų ir kito personalo mobilumui organizuoti (vykti į užsienio valstybių aukštąsias mokyklas mobilumo organizavimo klausimais, dalyvauti tarptautiniuose tinkluose, seminaruose, mokymuose, konferencijose ir pan.), vadovaujantis Lietuvos mokslo ir studijų institucijos nustatyta tvarka.

4.1. Priemonės, skatinančios mokinių/studentų mokymosi judumą į ir iš šalies įvairiuose švietimo lygmenyse (bendrojo lavinimo mokyklose, profesinio rengimo įstaigose, universitetuose, suaugusiųjų švietime).

Mokinių tarptautinį judumą skatina ir palaiko įvairios tarptautinės programos:

- ✓ Bendrojo lavinimo lygmeniu – Mokymosi visą gyvenimą programos (toliau – MVGP) paprogramė *Comenius* ir Šiaurės ir Baltijos šalių bendradarbiavimo programa *Nordplus Junior* paprogramė;
- ✓ Profesinio mokymo lygmeniu – MVGP paprogramė *Leonardo da Vinci*;
- ✓ Aukštajame moksle – MVGP paprogramė *Erasmus*, Akademinių mainų programa bei *Nordplus Higher Education*;
- ✓ Suaugusiųjų švietime – MVGP paprogramė *Grundtvig* bei *Nordplus Adult* programa.

Šios programos suteikia galimybes mokinių mainams bei praktikoms MVGP dalyvaujančiose šalyse, studentų dalinėms, pagrindinėms, magistratūros ir doktorantūros studijoms MVGP dalyvaujančiose šalyse bei šalyse, su kuriomis Lietuva yra pasirašiusi dvišalio bendradarbiavimo sutartis.

Informacija apie galimybes dalyvauti šiose programose yra skelbiama Švietimo mainų paramos fondo tinklapyje², įvairiuose renginiuose bei leidiniuose.

2010 metais toliau buvo įgyvendinamos ES aukštojo mokslo programos ir projektai, t. y. Mokymosi visą gyvenimą programos *Erasmus* paprogramė, *Erasmus Mundus*, *Tempus* programos, *Bolonijos projektas*, kuriuos nacionaliniu lygmeniu koordinuoja Švietimo mainų paramos fondas. *Erasmus* judumo dėka Lietuvos aukštojo mokslo institucijos ir mokslinių tyrimų institutai, turintys teisę kartu su universitetais organizuoti doktorantūros studijas, vykdo studentų, dėstytojų ir kito personalo mainus į užsienio aukštojo mokslo institucijas bei įmones. Vadovaujantis aukštojo mokslo institucijų pateiktomis tarpinėmis statistinėmis ataskaitomis apie įgyvendintą judumą 2009–2010 mokslo metais, preliminariai pagal atskiras *Erasmus* veiklas 3002 studentai išvyko studijoms arba praktikai į užsienio aukštąsias mokyklas bei įmones.

Nuo 2000 m. Lietuvoje pradėta vykdyti tarptautinė moksleivių mainų programa „Youth for Understanding“. „YFU Lietuva“ programą organizuoja ir vykdo Asociacija „Tarptautiniai moksleivių mainai“. Šiuo metu Asociacija turi apie 50 savanorių – tai daugiausia buvę mainų programos dalyviai, prisidedantys prie mainų programos vystymo Lietuvoje idėjomis ir darbais,

---

² www.smpf.lt

įgaunantys naujos patirties dirbdami YFU Lietuvoje bei tarptautiniuose seminaruose ir mokymuose. 2011–2012 mokslo metais „YFU Lietuva“ siūlo moksleiviams 17 Europos, Šiaurės ir Pietų Amerikos ir Azijos šalių.

4.2. Bendrojo lavinimo mokyklų, profesinio rengimo įstaigų, universitetų, suaugusiųjų mokytojų/dėstytojų ir kitų švietimo darbuotojų mokymosi judumo skatinimo priemonės.

Visų švietimo lygmenų organizacijų darbuotojai turi galimybes bendradarbiauti su užsienio kolegomis bei kelti savo kvalifikaciją užsienyje dalyvaudami tarptautinėse programose:

- ✓ Bendrojo lavinimo mokyklų mokytojai gali dalyvauti bendradarbiavimo projektų mobilumo vizituose, vykti į personalo mainus, parengiamuosius vizitus, kvalifikacijos tobulinimo kursus, remiamus *Comenius* bei *Nordplus Junior* programų.
- ✓ Profesinių mokyklų mokytojai savo kvalifikaciją kelia vykdamy į MVGP dalyvaujančias šalis dalyvaudami *Leonardo da Vinci* mobilumo bei partnerysčių projektuose.
- ✓ Aukštųjų mokyklų dėstytojai stažuojasi dalyvaudami *Erasmus*, Akademinių mainų bei *Nordplus Higher Education* programose.
- ✓ Suaugusiųjų švietėjai savo kompetencijas tobulina dalyvaudami MVGP *Grundtvig* kvalifikacijos tobulinimo kursuose, partnerysčių projektuose bei *Nordplus Adult Education* paprogramės veiklose.

Mokytojų dalyvavimas tarptautiniuose mainuose, stažuotėse bei projektuose yra nacionaliniu lygmeniu pripažįstamas jų kvalifikacijos tobulinimu, į tai yra atsižvelgiama per jų atestaciją. Mokytojų mobilumo programos vyksta vadovaujantis pasirašytais tarptautiniais susitarimais, pvz. Europos Tarybos, Pestalozzi programa, Graco dabartinių kalbų centro stažuotės ir kt.

Švietimo mainų paramos fondo duomenimis, kasmet apie 500 profesinio mokymo įstaigų mokytojų dalyvauja *Leonardo da Vinci* judumo projektuose. Remiantis programos poveikio vertinimo apžvalga ir veiklų stebėsenos ataskaita, šių projektų metu profesijos mokytojai tobulina savo profesinius įgūdžius, susipažįsta su užsienyje taikomais mokymo metodais ir technologijomis. Projektų rezultatai naudojami mokymo programų tobulinimui, naujų mokymo modulių, medžiagos ir kitų mokymo priemonių rengimui.

Judumo projektai įgyvendinami dvišaliais ir daugiašaliais susitarimais. Beveik visos profesinio mokymo įstaigos turi bendradarbiavimo susitarimus su įvairiomis užsienio mokymo įstaigomis (pvz., Baltarusija, Norvegija, Vokietija, kitomis ES valstybėmis).

2010 m. Švietimo mainų paramos fondas įgyvendino veiklas, priskirtas pagal Aukštojo mokslo tarptautiškumo programą³. 2010 m. Švietimo mainų paramos fondas skelbė 23 konkursus Lietuvos Respublikos piliečių dalinėms studijoms ir mokslinėms stažuotėms šiose šalyse: Danijoje, Baltarusijoje, Japonijoje (Japonistikos studijos ir bakalauro bei podiplominės studijos), Islandijoje, Lenkijoje, Čekijoje, Estijoje, Belgijoje (Flandrijos ir Valonijos regionai), Latvijoje, Vengrijoje, Kinijoje, Meksikoje, Izraelyje, Slovakijoje, Šveicarijoje, Vokietijoje, Turkijoje. 2010–2011 m. m. paraiškas studijoms ir mokslinėms stažuotėms užsienyje pateikė 323 Lietuvos Respublikos piliečiai. Švietimo mainų paramos fondas studijų/mokslinių stažuotėjų sutartis sudarė su 121 Lietuvos Respublikos piliečiu. 2010–2011 m. m. studijoms ir mokslinėms stažuotėms Lietuvoje paraiškas pateikė 122 užsienio piliečiai. Valstybinės stipendijos buvo skirtos 99 užsienio piliečiams.

Vadovaujantis aukštojo mokslo institucijų pateiktomis tarpinėmis statistinėmis ataskaitomis apie įgyvendintą judumą 2009–2010 mokslo metais, preliminariai pagal atskiras *Erasmus* veiklas 1179 dėstytojai bei personalo darbuotojai vyko dėstyti arba mokymosi tikslais į užsienio aukštąsias mokyklas bei įmones ar organizacijas. 2010 metais buvo finansuota 11 aukštųjų mokyklų atstovų parengiamųjų vizitų į partnerines institucijas.

2010 m. paraiškas *Erasmus intensyvių kalbos kursų* organizavimui 2010–2011 m. m. pateikė 10 Lietuvos aukštojo mokslo ir studijų institucijų. Atrinktos ir finansuotos buvo 7 paraiškos.

³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008-07-09 nutarimas Nr. 732 „Dėl aukštojo mokslo tarptautiškumo skatinimo 2008–2010 metų programos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2008.07.26, Nr. 85-3384

Lietuvoje vykdomos *Erasmus intensyvios programos* – įvairių dalyvaujančių šalių universitetų studentus ir dėstytojus suburiančios studijų programos. Veiklos tikslas – sudaryti sąlygas studentams ir dėstytojams dirbti kartu tarptautinėse grupėse, ypatingoje mokymosi ir mokymo aplinkoje, pažvelgti į studijuojamą discipliną iš naujos perspektyvos, pasidalinti patirtimi apie mokymo turinį ir studijų programų metodiką. Veiklos tikslinė grupė – aukštojo mokslo ir studijų institucijos. 2010 m. dalyvauti šiose programose buvo pateikta 16 paraiškų, finansuota buvo 10 projektų.

4.3. Kliūčių mokymosi judumui nustatymas ir įveikimas.

Pagrindinės mokymosi judumo kliūtys:

Užsienio kalbų žinių stoka ir spragos dažnai kliudo tarptautinėse mobilumo programose dalyvauti vyresnio amžiaus asmenims. Šiai kliūčiai įveikti skiriamos papildomos lėšos asmenų kalbiniam pasirengimui. Bendrojo ugdymo ir suaugusiųjų švietimo institucijų mokytojai bei dėstytojai savo užsienio kalbų žinias bei įgūdžius gali tobulinti *Comenius* bei *Grundtvig* kvalifikacijos tobulinimo kursuose, daugiašalių partnerystės projektų metu. Lietuvoje kaip ir daugumoje ES valstybių studentams organizuojami rečiau vartojamų ir dėstomų kalbų kursai – *Erasmus intensyvūs kalbų kursai* (angl. *Erasmus Intensive Language Courses – EILC*).

Kita opi problema – ribotas mokymosi judumo finansavimas. Norinčių išvykti ar atvykti į mūsų šalį mokytis, studijuoti, tobulinti savo kvalifikaciją ar stažuotis yra daugiau, nei galima finansuoti. Kai kuriais atvejais asmenys gauna finansavimą, kurio neužtenka pragyvenimui, todėl turi rasti papildomų finansavimo šaltinių.

Asmenys su specialiaisiais poreikiais skatinami dalyvauti visose programose nustatant atitinkamus nacionalinius programų prioritetus. Be to, pagrindus poreikį, suteikiamas papildomas finansavimas lydinčiam asmeniui ar kitoms reikalingoms išlaidoms dengti.

NAUJI GEBĖJIMAI NAUJOMS DARBO VIETOMS 5 KLAUSIMAS

Kokias priemones taikė Lietuva nuo 2009 m., kad pagerintų gebėjimų atitikimo ateities reikalavimams vertinimą?

- ✓ 2011 m. parengta studija *OECD PISA tyrimo filosofija ir 2006 m. antrinė duomenų analizė*⁴, kurioje analizuoti PISA tyrime apibrėžti ateities gebėjimai gamtos mokslų srityje bei įvertinti esami skirtumai nacionalinėje programoje.
- ✓ 2010 m. rugpjūtį parengta trumpa švietimo problemos analizė *Gamtos ir matematikos mokslų pasiekimai: Lietuvos mokinių gebėjimai pasauliniame kontekste*⁵, kurioje įvertinti Lietuvos 4 ir 8 klasių mokinių TIMSS tyrimo matematikos ir gamtos mokslų pasiekimai ir jų kitimo tendencijos tarptautiniame kontekste: išskirtos mūsų šalies minėtų klasių mokinių matematikos ir gamtos mokslų gebėjimų stipriosios ir silpnosios pusės.
- ✓ Nuo 2009 m. įgyvendinant ESF MTP+ projektą *Mokymosi krypties pasirinkimo galimybių didinimas 14–19 metų mokiniams*, II etapas: *gilesnis mokymosi diferencijavimas ir individualizavimas, siekiant ugdyti kokybę, reikalingos šiuolaikiniam darbo pasauliui*⁶ (vykdymo laikotarpis 2009 – 2012 m.). siekiama plėtoti mokymosi krypties pasirinkimo galimybes 14–19 metų mokiniams, individualizuojant ir diferencijuojant ugdymo turinį. Didelis dėmesys skiriamas individualaus mokinio mokymosi pasiekimų (bendrųjų ir dalykinių kompetencijų) vertinimo metodikos tobulinimui.
- ✓ Įgyvendinant MTP+ projektą *Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro (5–8 kl.) mokinių esminių kompetencijų ugdymas*⁷ (vykdymo laikas 2009 – 2012 m.), rengiamas mokymosi mokyti kompetencijos vertinimo instrumentas ir jo taikymo metodinės rekomendacijos.
- ✓ 2010 m. mokyklose pradėtas naudoti Europos Tarybos akredituotas (validuotas) 5-8 klasių *Europos kalbų aplankas* (European Language Portfolio)⁸ kalbinių kompetencijų vertinimui. 5-8 kl. ir 9-12 kl. *Europos kalbų aplankai*⁹ laisvai prieinami internete kiekvienam mokiniui ir mokytojui.
- ✓ Nuo 2009 m. balandžio mėn. Nacionalinis egzaminų centras įgyvendina MTP+ projekto *Pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo ir brandos egzaminų sistemos tobulinimas*¹⁰ II etapą. Projektas skirtas kalbinių kompetencijų vertinimo tobulinimui, užsienio kalbų egzaminų siejimui su Bendraisiais Europos kalbų metmenimis ir *Brandos darbo*¹¹ bendrojo lavinimo mokyklose diegimui.
- ✓ Nuo 2009 m. vasario mėn. įgyvendinamas ESF finansuojamas MTP+ projektas *Standartizuotų mokinių pasiekimų vertinimo ir įsivertinimo įrankių bendrojo lavinimo mokykloms kūrimas*¹². Projekto tikslas – plėsti Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos gebėjimus įvertinti mokinių pasiekimus, užtikrinti geresnį ugdymo proceso grįžtamąjį ryšį ir tiksliau įvertinti mokytojo ir mokyklos darbo efektyvumą. Šiame projekte ypač didelis dėmesys skiriamas problemų sprendimo gebėjimų vertinimo užduočių kūrimui.

5.1. Paskutinės įgyvendintos priemonės, skirtos geriau numatyti ateityje būtinus gebėjimus (pateikite papildomą informaciją prie to, kas buvo pateikta Eurydice 2010 birželį):

⁴ OECD PISA tyrimo filosofija ir 2006 m. antrinė duomenų analizė. Vilnius, 2011.

⁵ http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/pr_analize/sv_problema_6.pdf

⁶ <http://www.upc.smm.lt/projektai/kryptis/>

⁷ <http://www.upc.smm.lt/projektai/koncentras/>

⁸ Europos kalbų aplankas Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklų 5-8 klasių mokiniams. Švietimo ir mokslo ministerija, 2008.

⁹ Europos kalbų aplankas Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklų 9-12 klasių mokiniams. Švietimo ir mokslo ministerija, 2007 m.

¹⁰ <http://www.egzaminai.lt/49/>

¹¹ Brandos darbo paskirtis - įvertinti bendrojo lavinimo mokyklą baigiančio mokinio įgytų bendrųjų ir pasirinkto dalyko esminių kompetencijų aspektus.

¹² <http://www.upc.smm.lt/projektai/standartizuoti/>

- ✓ Siekiant mokinių aukštesnio užsienio kalbų mokėjimo lygio, pradedami vykdyti *ESF projektai, skirti integruoto dalyko ir kalbos mokymo (Content and Language Integrated Learning)* plėtrai Lietuvos bendrojo ugdymo programas įgyvendinančiose mokyklose.
- ✓ Aukštajame moksle nuostatos, susijusios su ateityje būtinų gebėjimų geresniu prognozavimu, įteisintos 2009 m. naujame Mokslo ir studijų įstatyme ir įgyvendintos pertvarkant studijų procesą: patvirtinti studijų programų ir jų vykdymo reikalavimai, sudarantys sąlygas į studentą orientuotam mokymui plėtoti, europiniai studijų kokybės užtikrinimo principai dėl studijų programų ir institucijų vertinimo bei akreditavimo. Įstatyme įtvirtintos nuostatos išsamiai aprašytos ir jį lydinčiuose teisės aktuose, o įgyvendinamos panaudojant ES SF paramą vykdant įvairius projektus (studijų pakopų ir kryptių aprašų rengimui, Europos kreditų perkėlimo sistemos diegimui, studijų programų pertvarkai pagal naujai patvirtintus reikalavimus (į studentą orientuotas mokymas), nacionalinei kvalifikacijų sandarai, apjungiančiai aukštojo mokslo kvalifikacijų sandarą, diegti, studentų verslumui ugdyti).
Taip pat žr. 5 kl. (1 punktą) ir 5.2 kl. (5 punktą).

5.2. Paskutinės įgyvendintos priemonės, kuriomis atsižvelgiama į rezultatus švietimo ir mokymo planavimo procese, profesiniame informavime ir orientavime.

- ✓ Nuo 2010 m. gegužės mėn. pradėtas vykdyti projektas „*Ugdymo karjerai paslaugų ir stebėsenos modelių sukūrimas ir plėtra bendrajame lavinime ir profesiniame mokyme*“¹³. Projekto įgyvendinimo metu planuojama sukurti ir įdiegti stebėsenos sistemą, kuri užtikrintų kokybišką ir efektyvų ugdymo karjerai paslaugų teikimą. Jį leistų stebėti ne tik ugdymo karjerai veiklas, jų rezultatus, bet ir laiku šalinti pasitaikančius trūkumus.
- ✓ 2008 m. atlikto ateities gebėjimų tyrimo rezultatai (žr. 5 kl.) buvo panaudoti prognozuojant 2009 m. studentų priėmimą į profesines ir aukštąsias mokyklas.
- ✓ 2010 m. Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras parengė analizę, kurioje buvo įvertinta, koks dėmesys skiriamas ir kokio reikėtų aplinkos apsaugos klausimams nagrinėti formaliojo profesinio mokymo programoje. Tais pačiais metais buvo parengtos verslumo dalyko formalaus profesinio mokymo programoje tobulinimo gairės.
- ✓ Pagrindinės nuostatos, susijusios su rezultatų panaudojimu planuojant studijų procesą, įteisintos 2009 m. *Mokslo ir studijų įstatyme*. Šios nuostatos pradėtos taikyti nuo 2009 m. planuojant aukštos kvalifikacijos specialistų rengimą aukštosiose mokyklose: I pakopoje įgyvendinamas principas „lėšos paskui studentą“, kurio pasirinkimai vertinami mokymosi rezultatų atžvilgiu; II pakopoje – pagal mokslo (meno) veiklos rezultatus, I pakopos studijų vietų skaičių ir valstybės biudžeto galimybes, III pakopoje - pagal mokslo (meno) veiklos ir doktorantūros rezultatus.
- ✓ Siekiant atsižvelgti į šalies ūkinės, socialinės ir kultūrinės plėtros poreikius planuojant specialistų rengimą ir mokymą, 2010 m. atliktas mokslinis tiriamasis darbas *Specialistų ir kompetencijų poreikio žemėlapio studija*¹⁴. Šio tyrimo tikslas – parengti studiją, kuria bus vadovaujamosi rengiant specialistų ir kompetencijų poreikio žemėlapi pagal ūkio sektorius 2011–2016 m. bei toliau sprendžiant, kaip turi būti formuojamos viešosios politikos nuostatos dėl specialistų ir kompetencijų poreikio prognozavimo ir poreikio tenkinimo.

¹³ <http://kps.lmitkc.lt/lt/projektai/1/>

¹⁴ http://www.smm.lt/naujienos/docs/pranesimai/Zemelapio_studija-galutine_ataskaita.pdf

ŠVIETIMO BIUDŽETAS 6 KLAUSIMAS

Kaip ekonominė ir finansinė krizė paveikė švietimo ir mokymo biudžetą (nurodykite priemones, taikytas konkrečiuose švietimo sektoriuose)?

Pedagogų atlyginimų sistema keitėsi atitinkamai dėl biudžeto mažinimo – buvo įvestas tarifinio atlyginimo koeficientų minimumas ir maksimumas. Tai leido geresnį finansavimo ir mokytojų atlyginimų sistemų suderinimą.

Sustabdytos kai kurios programos (pvz., Ilgalaikė pedagoginių darbuotojų darbo užmokesčio didinimo programa). Atsižvelgiant į blogėjančią Lietuvos Respublikos ekonomikos situaciją ir siekiant laikytis numatytų išpareigojimų ir XV vyriausybės programoje iškeltų prioritetų, 2009 m. rugpjūčio 26 d. buvo priimtas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl Ilgalaikės pedagoginių darbuotojų darbo užmokesčio didinimo programos patvirtinimo“, kuriame nurodoma, kad nuo 2011 m. sausio 1 d. sprendimas dėl pedagoginių darbuotojų darbo užmokesčio didinimo bus priimamas, atsižvelgiant į valstybės finansines galimybes ir priklausys nuo vidutinio mėnesinio darbo užmokesčio kitimo.

Valstybė ir sunkios ekonominės situacijos laikotarpiu rūpinasi mokyklinio amžiaus vaikus auginančiomis šeimomis, kurios labiausiai susidūrė su socialinėmis ekonominėmis problemomis. Siekiant paremti šeimas, auginančias mokyklinio amžiaus vaikus, bei suteikti mokiniams pilnavertį maitinimą, mokyklose, vadovaujantis LR socialinės paramos mokiniams įstatymu, mokiniams iš mažas pajamas gaunančių šeimų suteikta teisė į nemokamą maitinimą ir į paramą mokinio reikmenims įsigyti prasidedant naujiems mokslo metams. Įstatymas suteikia teisę gauti socialinę paramą mokiniams, kurie mokosi pagal priešmokyklinio ugdymo ar pagal bendrojo lavinimo (pradinio, pagrindinio, vidurinio ar specialiojo ugdymo) programas bendrojo lavinimo mokyklose, profesinėse mokyklose, ikimokyklinio ugdymo mokyklose ar pas kitą švietimo tiekėją.

Mokslo ir studijų sektoriuje, atsižvelgiant į valstybės biudžeto asignavimų darbo užmokesčiui ir socialiniam draudimui sumažinimą, patikslintos mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų, dėstytojų, mokslo ir studijų institucijų vadovaujančiųjų darbuotojų darbo apmokėjimo sąlygos: sumažintos tarnybinių atlyginimų koeficientų maksimalios ribos bei iš valstybės biudžeto lėšų mokamų priedų ir priemokų dydžiai, įvestas 0,965 bazinės mėnesinės algos dydžio koeficientas, kuris taikomas skaičiuojant tarnybinio atlyginimo dydį.

Atsižvelgiant į sudėtingą valstybės ekonominę padėtį, sustabdytas Mokslo ir studijų institucijų darbuotojų darbo užmokesčio didinimo 2009-2012 m. programos įgyvendinimas. Lietuvos Respublikos Vyriausybė priėmė sprendimus, numatančius, kad nuo 2011 m. sausio 1 d. mokslo ir studijų institucijų darbuotojų darbo užmokestis didinamas atsižvelgiant į valstybės finansines galimybes ir vidutinio mėnesinio darbo užmokesčio kitimą.

Formuojant 2010 m. mokslo ir studijų biudžetą, ženkliai sumažintos bazinio finansavimo lėšos, skiriamos iš valstybės biudžeto valstybinių mokslo ir studijų institucijų ūkio ir administravimo išlaidoms.

2009 m. pradėta aukštojo mokslo finansavimo pertvarka, po kurios aukštojo mokslo studijas valstybė finansuoja „studijų krepšelio“ principu. Skirtingai nei iki tol, valstybės finansavimas skiriamas ne aukštojo mokslo institucijoms, o studentams, todėl studijuojantieji „studijų krepšelių“ gali nešti į bet kurią Lietuvos aukštąją mokyklą. Pagrindinis šios pertvarkos rezultatas - valstybės finansuojamų studijų apimčių (studijų vietų skaičiaus) subalansavimas su valstybės finansinėmis galimybėmis (nuo 2009 m. priėmimo viena pirmakursio studijų vieta universitetuose finansuojama dvigubai daugiau nei 2008 m.). Studijų kainas nusistato pačios aukštosios mokyklos, studijų finansavimas atitinka realius kaštus. „Studijų krepšelio“ principo įgyvendinimas suteikė galimybes gauti valstybės finansavimą geriausiems, nepriklausomai nuo to, kokia studijų forma (nuolatinė ar iššėstine) studijuoja. Prieš reformą jokių galimybių gauti valstybės finansavimą neturėjo vakarinių ir neakivaizdinių kursų studentai, kad ir kaip gerai jie studijuotų.

Nuo 2011 m. sudaryta galimybė Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka gauti kompensaciją už sumokėtą studijų kainą studentams, studijavusiems valstybės nefinansuojamose

vietose ir pasiekusiems geriausias studijų rezultatus. Tam tikslui iš valstybės biudžeto skirta papildomų lėšų. Numatyta, kad 2011 m. kompensaciją už sumokėtą studijų kainą gaus maždaug 5 proc. pirmosios pakopos ir nuolatinį studijų studentų, baigusių pusę atitinkamos studijų programos.

Nuo 2010 m. rudens semestro pradėtos mokėti tikslinės stipendijos pedagogų rengimo programų studentams. Šios stipendijos dydis – 400 Lt per mėnesį.

MOKYMOŠI VISĄ GYVENIMĄ STRATEGIJA

7 KLAUSIMAS

Kokia pažanga pasiekta jūsų šalyje vystant ir įgyvendinant nuoseklią ir visapusišką mokymosi visą gyvenimą strategiją

7.1. Ar jūsų šalis turi tokią strategiją (nurodykite, kur ji patalpinta – pateikite internetinę nuorodą)

Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2008 m. spalio 15 d. įsakymu Nr. ISAK-2795/A1-347 „Dėl švietimo ir mokslo ministro ir socialinės apsaugos ir darbo ministro 2004 m. kovo 26 d. įsakymo NR. ISAK-433/A1-83 „Dėl mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategijos ir jos įgyvendinimo veiksmų plano tvirtinimo“ pakeitimo“ ir internete patalpinta adresu:

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=329216&p_query=&p_tr2=

7.2. Nurodykite pagrindines priemones, susijusias su atsakomybės pasidalijimo principais, efektyviais finansavimo mechanizmais, lanksčių perėjimo tarp švietimo sistemos lygmenų mechanizmų kūrimu, kokybės gerinimo iniciatyvomis, tikslingu tęstiniu mokymusi:

Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategiją įgyvendina Švietimo ir mokslo ministerija ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerija su pavaldžiomis įstaigomis (Lietuvos darbo birža, Ugdymo plėtotės centru, Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtos centru, Švietimo mainų paramos fondu, Studijų kokybės vertinimo centru, Švietimo informacinių technologijų centru ir kt.), taip pat iš dalies kitos ministerijos ir Vyriausybės institucijos, savivaldybių administracijos, suaugusiųjų švietimo centrai, mokyklos, bendrojo lavinimo mokyklos, turinčios suaugusiųjų mokymo klases, profesinės, aukštosios mokyklos, kiti socialiniai partneriai.

Švietimo ir mokslo ministerija rengia neformalųjį suaugusiųjų švietimą reglamentuojančius teisės aktus; koordinuoja valstybinių ir savivaldybių neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstaigų veiklą, nustato jų prioritetines veiklos kryptis, derindama jas su regioninės plėtos programomis; rengia neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstaigų sistemos plėtojimo ir jų finansavimo tobulinimo projektus; užsako ir finansuoja neformaliojo suaugusiųjų švietimo programas, tikslinius projektus ir mokslinius tyrimus; organizuoja suaugusiųjų švietimo teikėjų kvalifikacijos tobulinimą, informuoja ir konsultuoja suaugusiųjų švietimu besidominčius juridinius ir fizinius asmenis.

Ūkio ministerija yra atsakinga už žmogiškųjų išteklių plėtos politikos įgyvendinimą, plėtoja suaugusiųjų švietimo sistemos veiklą, susijusią su bedarbių ir išpėtų apie atleidimą darbuotojų, dirbančiųjų bei įvairių socialinės atskirties grupių atstovų profesiniu mokymu ir tobulinimusi, užsako ir remia padedančių prisitaikyti prie darbo rinkos poreikių suaugusiųjų švietimo programas, tikslinius projektus ir mokslinius tyrimus.

Kitos ministerijos, Vyriausybės institucijos, savivaldybių administracijos organizuoja ir koordinuoja savo reguliavimo sričiai priklausančių neformaliojo suaugusiųjų švietimo institucijų veiklą, užsako ir remia neformaliojo suaugusiųjų švietimo programas, tikslinius projektus.

Specifines funkcijas turi pavaldžios ministerijų įstaigos, pavyzdžiui, Ugdymo plėtotės centras įgyvendina suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymo nacionalines programas ir projektus, kaupia duomenis apie suaugusiųjų švietimo galimybes, šias paslaugas teikiančias institucijas ir programas, kuria elektroninę mokymosi programų ir objektų saugyklą, informuoja visuomenę, vykdo suaugusiųjų švietimo būklės ir poreikių šalyje tyrimus, projektus, susijusius su suaugusiųjų švietimo galimybių plėtra.

Mokymosi visą gyvenimą srityje svarbus asociacijų (nevyriausybinių organizacijų) vaidmuo. Pavyzdžiui, siekdama įtraukti daugiau socialinių partnerių į mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo politikos įgyvendinimo procesą, Švietimo ir mokslo ministerija su Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija ir Lietuvos suaugusiųjų mokymo centrų vadovų asociacija yra pasirašiusi

bendradarbiavimo sutartis. Siekiant koordinuoti suaugusiųjų švietimo srityje veikiančių institucijų veiklą, 2007 metais įkurta Suaugusiųjų švietimo ekspertų komisija, svarstanti suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymo strategijos ir taktikos, suaugusiųjų mokymo proceso organizavimo, ugdymo turinio ir kitus klausimus, susijusius su suaugusiųjų švietimu.

Daugelio šalies švietimo įstaigų pastatų dabartinė techninė būklė ir inžinerinė įranga neatitinka dabartinių statinių reikalavimų. ŠMM 2005-2008 metais įgyvendinant ES struktūrinių fondų projektus, į profesinio orientavimo infrastruktūros plėtojimą buvo investuota apie 9 milijonai litų, 2008-2013 metais planuojama investuoti dar apie 56 milijonus litų. 2004-2013 metais bendra investavimo į profesinio mokymo infrastruktūrą suma sieks apie vieną milijardą litų. 2007-2013 metais planuojama kaimo vietovėse kurti 96 naujo tipo daugiavfunkcinius centrus, įgyvendinant Mokyklų tobulinimo programą plius.

Finansinės paramos požiūriu daugiausia dėmesio skiriama į darbo rinkos poreikius orientuotam suaugusiųjų mokymui, todėl iškyla vis didesnis poreikis, pasitelkus įvairius finansavimo mechanizmus, stiprinti neformaliojo neprofesinio suaugusiųjų švietimo paslaugų plėtrą. Neformalusis neprofesinis suaugusiųjų švietimas yra finansuojamas tiek valstybinių, tiek kitų institucijų: šalies ir ES programų (pvz., Grundtvig), fondų, pilietinių organizacijų ir pan. Valstybės paramos suaugusiųjų švietimui kryptys yra tokios: tiesioginis švietimo įstaigų finansavimas, atskirų valstybinių ar savivaldybių, asmenų ar grupių teikiamų švietimo projektų, programų finansavimas; valstybinių patalpų nuomos ir mokesčių lengvatų teikimas, labdaros ir švietimo rėmimo skatinimas per mokesčių sistemą, dalinis arba visiškai socialiai remtinų asmenų švietimo finansavimas, suaugusiųjų švietimo dalyvių rėmimas subsidijomis (stipendijomis); nemokamas besimokančių asmenų aprūpinimas informacija bei spaudiniais valstybinėse bibliotekose. Valstybės institucijos neformaliojo suaugusiųjų švietimo programas dažniausiai finansuoja arba tikslinių dotacijų forma, arba projektų atrankos konkurso būdu. Formaliojo suaugusiųjų švietimo institucijos -suaugusiųjų mokyklos, mokymo centrai ir bendrojo lavinimo mokyklų suaugusiųjų klasės -finansuojamos pagal mokinio krepšelio ir sutartinių moksleivių apskaičiavimo metodiką, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės.

Kaip vienas didžiausių mokymosi visą gyvenimą paslaugų finansavimo šaltinių išlieka ES struktūrinių fondų investicijos. Vienas svarbiausių prioritetų skirstant ES struktūrinių fondų paramą buvo švietimo ir mokslo paslaugų prieinamumo ir kokybės gerinimas. Lėšų buvo skiriama švietimo, profesinio mokymo, mokslo ir studijų institucijų infrastruktūros modernizavimo projektams, taip pat mokymosi visą gyvenimą plėtrai. Iš šių lėšų pradėta kurti nacionalinė kvalifikacijų sistema, atitinkanti darbo rinkos poreikius, kuriami profesinio mokymo standartai, skatinama, kad jauni žmonės liktų švietimo sistemoje ir įgytų profesinę kvalifikaciją, organizuojami įvairūs suaugusiųjų mokymai.

Lietuvos Respublikos įstatymai numato tam tikras lengvatas kai kurių kategorijų besimokantiems asmenims, švietimo teikėjams ir švietimo įstaigoms. Lietuvos Respublikos darbo kodekse numatytos mokymosi atostogos, kuriomis, besimokantys asmenys susitarę su darbdaviu, gali pasinaudoti. Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatyme numatytos lengvatos tam tikrų švietimo paslaugų rūšims - PVM neapmokestinami ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas, mokymas pagal pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo programas, aukštojo mokslo studijos ir kvalifikacijos teikimas, neformalusis vaikų švietimas, pirminis ir tęstinis profesinis mokymas, jeigu šias paslaugas teikia juridiniai asmenys, teisės aktų nustatyta tvarka įgiję teisę jas teikti. Įvairios švietimo įstaigos - galimi paramos gavėjai - turi dar vieną galimybę gauti papildomų lėšų. Nuo 2003 metų nuolatinis Lietuvos gyventojas turi teisę, pasibaigus mokesčiam laikotarpiui, per mokesčio administratorių pervesti iki 2 procentų savo sumokėto pajamų mokesčio įstatymuose numatytiems paramos gavėjams, kuriais neretai tampa ir MVG srityje veikiančios įstaigos.

KITOS SVARBIOS REFORMOS PRIORITETINĖSE SRITYSE

8 KLAUSIMAS

Kokia pažanga pasiekta vykdant reformas prioritetinėse srityse, tiesiogiai nesusijusiose su klausime Nr. 2 minima sritimi (nurodykite atitinkamą prioritetinę sritį ir trumpai aprašykite).

Ikimokyklinio ugdymo prieinamumo ir kokybės gerinimas. Pastaraisiais metais Lietuva darė sparčią pažangą didindama institucinio ikimokyklinio ugdymo aprėptį, tačiau 2009 m. pasiektas 68 proc. keturmečių, dalyvaujančių ikimokykliniame ugdyme, lygis dar buvo žemesnis nei kaimyninėse valstybėse. Ypatingai dideli skirtumai išlieka tarp galimybių lankyti darželį mieste ir kaimo gyvenamojoje vietovėje, socialinę atskirtį patiriančių šeimų vaikų ir neįgalių vaikų. 2010 m. ikimokykliniame ugdyme dalyvavo 53,3 proc. vaikų, iš jų apie 69 proc. mieste ir 22,2 proc. kaime.

Siekiant sumažinti prieinamumo skirtumus tarp miesto ir kaimo nuo 2009 m. vykdomi du ikimokyklinio ugdymo infrastruktūrai gerinti skirti ES SF lėšomis finansuojami projektai: "Universalių daugiafunkčių centrų steigimas ir plėtra", skirtas kaimo gyvenamosiose vietovėse pritaikyti pastatus teikti ikimokyklinį ugdymą (numatyta iki 2012 m. įsteigti 76 tokius centrus), "Investicijos į ikimokyklinio ugdymo įstaigas", kuriame iki 2012 m. numatoma renovuoti ir modernizuoti 110 darželių, didmiečiuose įsteigti grupes kūdikių ugdymui ir projektas "Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtra" skirtas pedagogų ir vadovų kompetencijų tobulinimui.

Siekiant pagerinti ikimokyklinio ugdymo prieinamumą, nuo 2011 m. sausio 1d. įvestas ikimokyklinio ugdymo krepšelis, kuris kaip valstybės tikslinė dotacija skiriamas savivaldybei pagal tai, kiek vaikų lanko ikimokyklinio ugdymo įstaigą nepriklausomai nuo jos pavaldumo – valstybinė ar privati. Krepšelio lėšos skiriamos ne mažiau kaip 20 ugdymo valandų per savaitę apmokėti, likusią dalį lėšų skiria ikimokyklinių ugdymo įstaigų steigėjai (Lietuvoje tai dažniausiai savivaldybės) ir vaikų tėvai. Krepšelio dydis šiuo metu visiems vaikams vienodas, išskyrus specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus – jiems skiriamas 35 proc. didesnis krepšelis. Tikimasi, kad ikimokyklinio ugdymo krepšelis stabilizuos krizės metu pablogėjusį ikimokyklinio ugdymo finansavimą savivaldybių įstaigose, sudarys sąlygas ikimokyklinio (taip pat ir nevalstybinio) ugdymo plėtrai, skatins ugdymo organizavimo formų įvairovę, sveiką konkurenciją tarp savivaldybių ir nevalstybinių ugdymo įstaigų, mažins ugdymo prieinamumo skirtumus tarp miesto ir kaimo gyvenamųjų vietovių.

Ikimokyklinio ugdymo sektorius Lietuvoje yra beveik be išimties valstybinis: 2009 m. ir 2010 m. privačius ir bendruomenių darželius lankė tik 0,5 proc. ikimokyklinio ugdymo įstaigas lankančių vaikų. Siekiant plėsti nevalstybinį sektorių ir tokiu būdu padidinti ikimokyklinio ugdymo įvairovę bei prieinamumą, 2010 m. antroje pusėje supaprastintos darželių steigimo sąlygos (higienos ir kiti reikalavimai).

Ikimokyklinio ugdymo prieinamumui didinti ir kokybei gerinti skirta ir 2011 m. kovo 1 d. priimta nacionalinė *Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2011–2013 metų programa*. Joje numatytas priemonių kompleksas, kuris turėtų paskatinti ikimokyklinio ugdymo įstaigų lankstesnį darbo laiką, įvairesnes organizavimo formas, išplėtoti mobilios švietimo pagalbos teikimą ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikams ir jų šeimoms; didinti tikslinę finansinę paramą ikimokyklinio ugdymo įstaigų darbuotojams ir kt.

Pagrindinių gebėjimų (kalbinio ir matematinio raštingumo) tobulinimas, gamtos mokslų ir technologijų patrauklumo didinimas, kalbų mokėjimo gerinimas. Atnaujintose lietuvių kalbos pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosiose programose ypač ryškus kalbinio mokinių raštingumo siekis. Šia linkme nukreipti esminiai atnaujinimo aspektai: kompetencijų ugdymu grindžiamas turinys, komunikavimo ir mokymosi mokytis kompetencijų ugdymas integruotas į visus dalykus.

Pagal atnaujintą pradinio ir pagrindinio ugdymo užsienio kalbų bendrąją programą paankstintas užsienio kalbų mokymasis: pirmosios užsienio kalbos privalomai numatyta mokytis pradinėje mokykloje nuo 2-sios klasės (pagal ankstesnę programą – nuo 4-sios klasės), antrosios

užsienio kalbos – pagrindinėje mokykloje nuo 5-sios klasės (pagal ankstesnę programą nuo 6-sios klasės). Didėja pasirenkamų mokytis užsienio kalbų pasiūla: pagrindinėje mokykloje siūloma mokytis ir mokomasi įvairesnių kalbų (anglų, prancūzų, rusų, vokiečių, ispanų, taip pat kaimynų kalbų – lenkų, latvių ir kt.)

Atnaujinta užsienio kalbų bendroji programa tiksliau, detaliau orientuota į ET kalbos mokėjimo lygius, kas leidžia efektyviau panaudoti esamas mokymo priemones. Taip pat rengiamos naujos mokymo priemonės, atspindinčios dabartines užsienio kalbų didaktikos tendencijas, įgalinančios pasiekti geresnių rezultatų mokantis užsienio kalbos (kalbų). Kalbų mokymosi sąlygas gerina ir mokyklų aprūpinimas naujausiomis techninėmis priemonėmis.

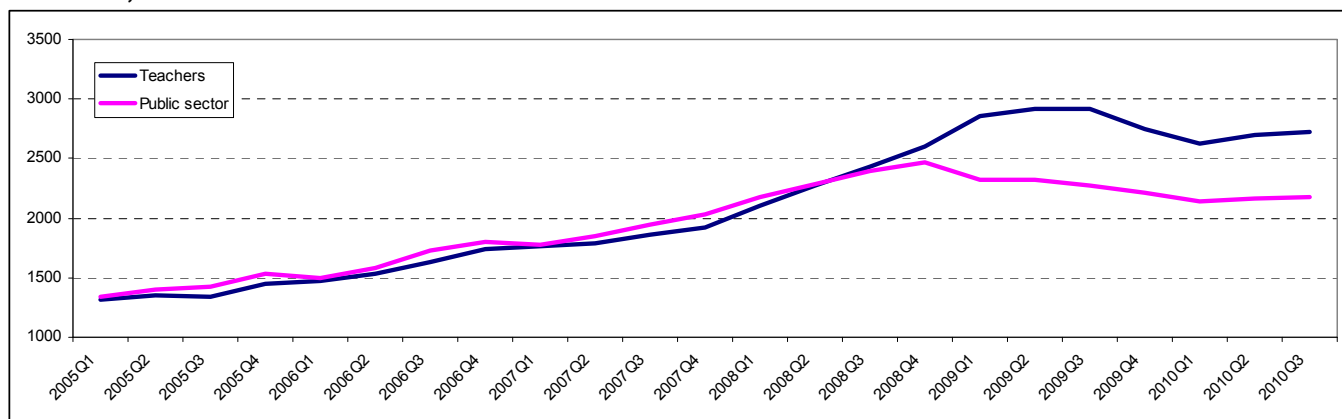
Atnaujinta užsienių kalbos vidurinio ugdymo programos pirmosios kalbos orientuotos į ET kalbos mokėjimo lygius B1 ir B2, antrosios – A2.

Gamtos mokslų patrauklumo didinimas vyksta įgyvendinant SF projektą „Jaunasis tyrėjas“. Šio projekto metu mokinių atliekami moksliniai tyrimai atskleidžia pačių vaikų gebėjimus šioje srityje bei motyvuoja toliau rinktis šią perspektyvią studijų sritį. Taip pat SF projekto „Gamtos mokslų mokytojų kompetencijų tobulinimas“ vykiančiose veiklose gamtos tyrimai bus atliekami ir natūralioje gamtinėje aplinkoje, leisiantys pažinti gamtą ir išmokti ją puoselėti.

Matematikos mokymo patrauklumui didinti pastelkiama ESF projekto *Mokymosi krypties pasirinkimo galimybių didinimas 14–19 metų mokiniams, II etapas: gilesnis mokymosi diferencijavimas ir individualizavimas, siekiant ugdymo kokybės, reikalingos šiuolaikiniam darbo pasauliui* veiklos. Projekto metu parengtus modulius galės rinktis mokiniai pagal savo interesų sritis ir galimybes.

Mokytojų pirminio rengimo ir nuolatinio profesinio tobulinimosi kaita, mokytojo profesijos prestižo didinimas. Mokytojų prestižas pastaraisiais metais didintas keliant mokytojų atlyginimą – iki 2008 m. II-os pusės jis sutapdavo su valstybinio sektoriaus darbuotojų atlyginimo vidurkiu, o pastaraisiais metais buvo siekiama, kad jį viršytų nepaisant ūkio krizės (žr. 1 pav.)

1 pav. Vidutinis mėnesinis mokytojų ir viešojo sektoriaus darbuotojų bruto darbo užmokestis pagal ketvirčius, litais

Duomenų šaltinis: Statistics Lithuania

Be to, siekiant, kad mokytojo profesiją rinktųsi gablesni ir labiau motyvuoti jaunuoliai, 2010 m. įvestas motyvacijos testas stojantiems į pedagogines specialybes ir papildoma tikslinė 400 Lt dydžio stipendija. 2011m. numatoma per pusę (nuo 2500 iki 1200) mažinti į valstybės finansuojamas vietas pedagoginėse specialybose priimamų studentų skaičių.

Kokybės užtikrinimo sistemų kūrimas. 2008 m. pabaigoje patvirtinta *Formaliojo švietimo kokybės užtikrinimo koncepcija* – dokumentas, apibrėžiantis bendruosius švietimo kokybės užtikrinimo principus Lietuvoje. Juo remiantis koordinuojami tolesni kokybės užtikrinimo sistemos kūrimo darbai bei šalinami istoriškai susiklostę skirtingų kokybės užtikrinimo priemonių nesuderinamumai.

2010 m. buvo keičiama bendrosios švietimo priežiūros samprata – nuo įstatymų ir kitų normatyvų laikymosi kontrolės kreipiama į gilesnę būklės analizę ir ja pagrįstą švietimo veikėjų konsultavimą bei kitokią pagalbą jiems. Švietimo priežiūros skyrius Švietimo ir mokslo ministerijoje pertvarkytas į Švietimo organizavimo skyrių, o regioninės Valstybinės švietimo priežiūros tarnybos – į Švietimo kokybės ir regioninės politikos departamentą, kurio paskirtis – koordinuoti švietimo kokybės užtikrinimo darbus savivaldybėse.

Bendrasis lavinimas. Įrodymais grindžiamai mokyklų vadybai tobulinti ir mokykloms kaip besimokančioms organizacijoms stiprinti skirtas 2008 – 2010 m. vykdytas nacionalinis ESF projektas „Mokyklų įsivertinimo instrumentų kūrimas ir diegimas“. Projektas plėtoja mokyklų įsivertinimo, pagrįsto nacionaliniu mokyklų įsivertinimo rodiklių sąrašu bei metodika, praktiką. Jo uždavinys – sukurti standartizuotus įsivertinimo įrankius (klausimynus), kuriuos mokyklos galėtų pasirinkti pagal savo poreikius ir pildyti bei gauti duomenų suvestines on-line būdu. Lygia greta gilinamos gero mokymo, geros pamokos, geros mokyklos sampratos. Projektą numatoma tęsti.

Profesinis mokymas. In 2005-2008, the Concept of VET Quality Assurance System in Lithuania was developed, applicable both to initial and continuing (including non-formal education) VET. The Concept was developed on the basis of the study of quality assurance experiences in VET in Lithuania and other countries, and considering the Common Quality Assurance Framework (CQAF) for VET in Europe. Further steps of VET quality assurance system development cover introduction of internal VET quality assurance tools in VET institutions and external assessment of VET quality.

Aukštasis mokslas. Aukštųjų mokyklų vidinių kokybės užtikrinimo sistemų tobulinimas yra skatinamas įtraukus jas į išorinio vertinimo, kurį atlieka Studijų kokybės vertinimo centras, objektų sąrašą. Be to, aukštosios mokyklos gali gauti tikslinę paramą kokybės vadybos sistemų kūrimui ir įgyvendinimui (sistemos kūrimas, personalo mokymas, sistemos testavimas, tobulinimas), gerosios praktikos pavyzdžių diegimui, socialinių ekonominių partnerių įtraukimo į kokybės užtikrinimo procesą iniciatyvų vykdymui. Šios veiklos, vadinamos „Vidinių kokybės užtikrinimo mechanizmų diegimu ir tobulinimu“, yra remiamos pagal *Nacionalinę studijų programą* (Žin. 2008, Nr. 7-260).

Faktais grindžiamos politikos bei praktikos įtvirtinimas. LR Švietimo ir mokslo ministerija savo darbą grindžia Švietimo valdymo informacinės sistemos teikiamais duomenimis. Sistemos pagrindas buvo duomenys apie bendrojo lavinimo mokyklas, mokytojus ir mokinius, vėliau integruoti duomenys apie profesines mokyklas. Šiuo metu, didėjant studijų stebėsenos poreikiui, kuriama nauja ŠVIS posistemė - Aukštųjų mokyklų valdymo informacinė sistema. Tai daroma įgyvendinant ES SF projektą „Aukštųjų mokyklų valdymo tobulinimas, kuriant studentų registrą“ bei projektą „Mokslo ir studijų stebėsenos modelio sukūrimas ir įdiegimas“, kurio suburti ekspertai pasiūlys mokslo ir studijų stebėsenos rodiklius.

Plečiant ŠVIS naudojimo galimybes, nuo 2009 m. vykdomas ES SF projektas „Regioninių švietimo valdymo sistemų plėtra ir švietimo politikos analizės specialistų kompetencijos tobulinimas“. Projekto tikslas – sukurti savivaldybių administracijų švietimo valdymo reikmėms skirtą informacinę sistemą, sudarytą iš bazinio, visoms savivaldybėms vienodo ir viešo, lyginamųjų rodiklių sąrašo bei unikalios, kiekvienos savivaldybės kuriamos vietos politikos stebėsenos dalies. Sistemos kūrimas derinamas su savivaldybių specialistų gebėjimų atlikti politikos analizę tobulinimu.

Švietimo ir mokslo ministerija drauge su kitomis ministerijomis dalyvauja Vyriausybės nuo 2009 m. vykdomame projekte „Valdymo, orientuoto į rezultatus, tobulinimas“, finansuojamame Europos socialinio fondo lėšomis. Projektas siekia stiprinti Vyriausybės ir jai pavaldžių institucijų veiklos efektyvumą, tobulinti šių institucijų veiklos rezultatų stebėseną ir atskaitomybę, institucijų funkcijų analizę, biudžeto programų vertinimą, taip pat sprendimų poveikio vertinimo sistemą.

Nacionalinių kvalifikacijų sistemų plėtojimas ir jų susiejimas su Europos kvalifikacijų sąranga. Nacionalinių kvalifikacijų sąrangos koncepcijos projektas buvo parengtas 2005–2008 m.

Jis remiasi Lietuvos profesinio mokymo pasiekimų lygiu ir aukštojo mokslo lygiu (atitinkamai patvirtintais 2001 m. ir 1991 m.) bei Europos kvalifikacijų sąranga. Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras 2010 m. buvo patirtintas kaip Nacionalinis koordinatorius. 2010 m. LR Vyriausybė patvirtino Nacionalinę kvalifikacijų sistemą. Ji apima aštuonis kvalifikacijų lygmenis. Tais pačiais metais pradėta nacionalinę kvalifikacijų sistemą sieti su Europos kvalifikacijų sistema. 2011 m. Lietuva pateiks ataskaitos projektą (žr. plačiau 5 klausimą).

Žinių trikampio (švietimas, moksliniai tyrimai, novatoriškumas) veikimo užtikrinimas. Žinių trikampio sukūrimui Lietuva pasitelkia šias priemones:

- ✓ Integruotų mokslo, studijų ir verslo centrų (slėnių) kūrimą – vykdoma 14 slėnių projektų (2009 m. pradėti įgyvendinti 3, 2010 m. – dar 11 projektų) už 828,6 mln. Lt. Įgyvendinant integruotų mokslo, studijų ir verslo centrų (slėnių) projektus, sukurtos ar atnaujintos laboratorijos veiks atviros prieigos principu. Tokiu būdu MTEP infrastruktūra bus prieinama ne tik Lietuvos ar užsienio studentams, tyrėjams, bet ir mokslui imliam verslui ar tradicinei pramonei.
- ✓ Nacionalines kompleksines programas, skirtas žinioms imlių sektorių plėtrai. Dvylika nacionalinių kompleksinių programų apima tokius aspektus, kaip studijų programų žinioms imliuose sektoriuose kūrimas ir atnaujinimas, mokslo ir studijų infrastruktūros plėtra bei MTEP veiklos, įgyvendinamos projektų pareiškėjų, bendradarbiaujančių su verslo įmonėmis. 2010 m. pagal priemonę „Bendrosios mokslo ir studijų infrastruktūros stiprinimas“ pradėti įgyvendinti 10 nacionalinių kompleksinių programų projektų už 75,72 mln. Lt, skirtų viešosios, technologinės ir informacinės MTEP infrastruktūros kūrimui ir atnaujinimui mokslui imliuose ūkio subsektoriuose bei 12 projektų už 42,139 mln. Lt pagal priemonę „Studijų programų plėtra nacionalinėse kompleksinėse programose“.
- ✓ Kartu Lietuva, kompleksiškai įgyvendindama Tyrėjų karjeros programą, skatina tyrėjų karjeros – nuo mokyklinuko iki tarptautiniu lygmeniu žinomo mokslininko – plėtrą.
- ✓ 2010 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybė patvirtino Lietuvos inovacijų strategiją, kuria siekiama skatinti žinių trikampio dalyvių veiklos integraciją. Lietuvos inovacijų strategijos įgyvendinimui pasitelkiama daug kompleksinių priemonių, apimančių įvairius ūkio sektorius: mokslinius tyrimus, inovacijas, energetiką, transportą ir pan., kuriuose siekiama plėtoti inovacinius sprendimus.

SIŪLYMAI PRIORITETINĖSE SRITYSE TOLIMESNIAM LAIKOTARPIUI

9 KLAUSIMAS

Keturiuose plačiuose strateginiuose tiksluose (aprašytuose žemiau), Komisija taip pat nustatė tarpines prioritetingas sritis 2009–2011 m. periodui. Kuriose tarpinėse prioritetingose srityse Jūsų šalis pageidautų bendradarbiauti kitame laikotarpyje (pažymėkite prioritetų tvarką (aukštas, vidutinis, žemas))?

9.1. Mokymąsi visą gyvenimą ir judumą paversti tikrove:

Aukštas

9.2. Gerinti švietimo ir mokymo kokybę bei veiksmingumą:

Aukštas

9.3. Skatinti vienodas galimybes, socialinę sanglaudą ir aktyvų pilietiškumą:

Vidutinis

9.4. Stiprinti novatoriškumo ir kūrybingumo, įskaitant verslumą, aspektus visuose švietimo ir mokymo lygiuose:

Aukštas

9.5. Kiti komentarai: Visi prioritetai Lietuvai labai svarbūs.